

7.01:73.03 (477)

ПОРТРЕТНА СКУЛЬПТУРА ЛЬВОВА ПОЧАТКУ ХХІ СТОРІЧЧЯ: ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Гончарук О. В. Портретна скульптура Львова початку ХХІ сторіччя: провідні тенденції розвитку. У статті осмислено основні вектори розвитку портретної скульптури Львова початку ХХІ ст. Визначено зміни, котрі відбуваються у мистецтві, де формується новий простір, у якому портретна скульптура стає об'єктом збереження і передачі інформації. Доведено, що візуалізація сторінок української історії відбувається в основному через уособлення окремих подій у постатях визначних діячів свого часу. Проведено аналіз низки джерел, пов'язаних із особливостями художньо-критичного осмислення складних творчих процесів, характерних для львівської скульптури розглянутого періоду. Автором наголошено на великих можливостях скульптури для створення цікавих, глибоких портретних образів. Здійснено аналіз окремих творів львівських художників І. Самотоса, Я. Скакуна, Т. Данилюка та інших скульпторів Львова поч. ХХІ ст.

Ключові слова: портрет, образ, скульптура, інформація, культура, художні особливості.

Гончарук О. В. Портретная скульптура Львова начала ХХІ века: ведущие тенденции развития. В статье осмыслены основные векторы развития портретной скульптуры Львова начала ХХІ века.

Определены изменения, которые происходят в искусстве, где формируется новое пространство, в котором портретная скульптура становится объектом хранения и передачи информации. Доказано, что визуализация страниц украинской истории происходит в основном из-за олицетворения отдельных событий в фигурах выдающихся деятелей своего времени. Проведен анализ ряда источников, связанных с особенностями художественно-критического осмысления сложных творческих процессов, характерных для львовской скульптуры рассматриваемого периода. Автор отмечает большие возможности скульптуры для создания интересных, глубоких портретных образов. Осуществлен анализ отдельных произведений львовских художников И. Самотоса, Я. Скакуна, Т. Данилюка и других скульпторов Львова нач. ХХІ в.

Ключевые слова: портрет, образ, скульптура, информация, культура, художественные особенности.

Honcharuk O. Portrait sculpture in Lviv of the beginning of XXI century: leading trends of development.

Main vectors of development of portrait sculpture in Lviv of the beginning of XXI century, were thought about. Changes, which occurred in art, were identified; where new environment is being formed, in which portrait sculpture becomes an object of preservation and transmission of information. It's proved that visualization of Ukrainian history is mainly due to developments in individual personification of events of prominent leaders of their time. The analysis of a number of sources related to the peculiarities of artistic and critical understanding of complex creative processes specific to Lviv sculpture of the period, was done.

Portrait sculpture of Lviv of the beginning of XXI century is a complex of artistic phenomenon, which is rich in innovations and authentic artistic discoveries. Contemporary portrait sculpture is a history and culture of the people and their country, immortalized in stone and bronze.

The process of its development, images and subjects, its plastic language are milestones reflection of society. Sculptures are marked with high artistic quality and a profound psychology, which achieved a high degree of talent of the artists, which gives them the greatness massive sound and social significance. Portrait sculpture today has the moral and ideological educational value; this is especially actually now, in the time of maximum cultural integration processes and innovative technologies in various spheres of life. In the works of portrait sculpture modern sense of aesthetics has received a visible embodiment and good symbols of human spirituality in particular and culture in general, reached its climax. In today's social and cultural space observed lack of stylistic unity, destruction of synthesis of arts, loss ensemble of the principles of urban development. Objective historical processes have led to changes in the content of portrait sculpture and its function in the interior and the urban environment.

Author puts emphasis on the huge opportunities of sculptures for creating very interesting, profound portrait images. The analysis of individual works of Lviv artists such as: I. Samotos, Y. Skakun, T. Daniluk and other sculptors of Lviv of the beginning of XXI century was done.

Gender theory, which asserts that the very fact the differences are not so important how important their socio-

cultural assessment and interpretation, as well as construction of power systems based on these differences, dominated in portrait sculpture of contemporary Lviv artists. Themes of heroism, patriotism, courage, creative work, love and family prevail in works of Lviv sculptors. Most of masters are turning to the historical past of their land. In the image-structural solutions portraits influenced the previous days, and plastic language primarily focused on traditional solutions. Portrait sculpture of Lviv artists resist to platitudes, engagement, technocracy, contrasting its naturalness, sensitivity and anxiety. The current practice of Lviv portrait sculpture shows its professionalism and an active integration into the European artistic process.

Keywords: *portrait, image, sculpture, information, culture and artistic features.*

Постановка проблеми. Портретна скульптура Львова початку ХХІ століття становить складне художнє явище, багате новаціями і справжніми творчими відкриттями. Сучасна портретна скульптура — це історія та культура людей і країни, увічнена в камені та бронзі. Процес її розвитку, образи і теми, пластична мова — все це є віхами відображення життя суспільства. Високими художніми якостями та глибоким психологізмом відзначаються скульптурні твори, це досягається високою мірою таланту митця, що додає їм велич, масштабне звучання і суспільну значущість. Портретна скульптура сьогодення має морально виховне та ідеологічне значення; особливо це актуально тепер, у час максимальної інтеграції культурних процесів та впровадження інноваційних технологій у різних сферах життя. У творах портретної скульптури сучасне відчуття естетики отримало зриме втілення і вагомні символи людської духовності зокрема та культури загалом, досягло свого апогею. У сучасному соціокультурному просторі простежується відсутність стильової єдності, руйнування системи синтезу мистецтв, утрата принципів ансамблевого містобудування. Об'єктивні історичні процеси призвели до зміни змісту портретної скульптури та її функціонування в інтер'єрі та міському середовищі.

Актуальність теми. Досі сучасна портретна скульптура Львова не вивчалась як цілісне системне явище, що вимагає узагальнення обширного і різноманітного матеріалу, а також не мала спеціального розгляду в контексті традицій світового та українського мистецтва, мистецтва пострадянського періоду. Недостатня, фрагментарна оглядовість проблеми у спеціальній літературі вимагає аналізу як самих творів портретної скульптури, так і процесів та явищ загалом. Для створення цілісної картини діалектичного розвитку сучасної портретної скульптури Львова потрібні виявлення і введення в науковий обіг значної кількості недосліджених пам'яток та імен сучасних скульпторів-портретистів, виявлення власних специфічних рис, тенденцій і напрямів, що існують у сучасній практиці.

Процес подолання наслідків певної стагнації у розвитку львівської пластики, зумовлений особливостями еволюції вітчизняного мистецтва кінця ХХ століття, передбачав вирішення низки професійних проблем. Найперше, це було пов'язано з необхідністю зміни сформованого погляду на скульптуру як мистецтво, котре здатне конкурувати з актуальністю літератури і силою емоційного впливу живопису. Відтак першим і найважливішим завданням у розвитку портретної скульптури Львова на початку ХХІ ст. стає набуття цим видом мистецтва актуальної художньої мови, здатної адекватно втілити нові образи і живити їх внутрішній зміст епохи загалом.

Це могло бути здійснене тільки за умови відкриття нових засобів пластичної виразності та вироблення творчих прийомів, що дозволяють розкрити глибинний зміст творів мистецтва. У такому разі розвиток львівської портретної скульптури відбувався за своїми власними законами, дещо відрізняючись від еволюції інших сфер художньої культури. Починаючи з останнього десятиліття ХХ ст., історія львівської скульптури постає як етап трансформації взаємовідносин скульптури та суспільства, мистецьких творів і глядача. Протягом життя одного покоління українців — творців і критиків скульптури — оцінки досягнень піддаються радикальному перегляду. Логічно буде припустити, що причиною тому стали справді суттєві зміни в тематиці та об'єктно-пластичній структурі цього виду мистецтв.

Зв'язок роботи з науковими та практичними завданнями. Дослідження виконано відповідно до підготовки наукових кадрів Львівської національної академії мистецтв згідно з науково-дослідними роботами кафедри теорії і історії. Певні завдання виконані як допоміжний матеріал до розділу «Ключові ідеї скульптурного портрету 1990–2000 років», що розробляється автором згідно із затвердженою темою дисертаційного дослідження «Портретна скульптура Львова другої половини ХХ ст.» Наказ № 155 від 23.12.2009 р. у Львівській національній академії мистецтв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському мистецтвознавстві останніх десятиліть спостерігається посилений інтерес до портретної скульптури, що стала предметом дослідження сучасних науковців [2; 6; 10; 12; 13]. Особливе значення для дослідження львівської портретної скульптури пострадянського періоду мають видання кінця 1980–1990-х рр.: каталоги персональних та групових виставок із вступними статтями, буклети, збірники, альманахи та статті в періодиці. Розвиток портретної скульптури Львова в контексті новітніх історичних досліджень є характерним прикладом загальних тенденцій, що, за думкою цілого ряду дослідників (Л. Турчак [11], Н. Журмій [4], М. Протас [8; 9], О. Голубця [1; 2], Р. Яціва [13], Д. Кривавича [5], С. Лупій [6] та ін.), у цілому відрізняють вітчизняний мистецтвознавчий дискурс. Аналіз таких пам'яток поки що лишається фрагментарним і не

надто системним. Переважно дослідників цікавлять творчі пошуки окремих митців або проблеми розвитку регіональних шкіл та напрямів. М. Протас схильна розглядати процеси скульптуротворення у філософсько-культурологічних вимірах. Теоретичними дослідженнями зв'язків теперішнього та минулого, нації та ідентичності, історії та пам'яті займається видатний французький історик П. Нора [7]. Портретна скульптура Львова початку ХХІ ст. є малодослідженою.

Мета — дослідити характерні риси портретної скульптури Львова поч. ХХІ ст.

Виходячи із викладеного вище матеріалу, можемо констатувати, що портретна скульптура Львова поч. ХХІ ст. — ще не вивчена сторінка в історії українського мистецтва. І тому метою нашого дослідження є звернути увагу на цей вид скульптури і показати, що сучасні львівські художники здатні творити високомистецькі твори. У рамках статті відповідно до поставленого нами завдання найбільшу увагу приділено творчості І. Самотоса, Я. Скакуна, Т. Данилюка, М. Білика та інших скульпторів Львова.

Виклад основних результатів дослідження.

Художні процеси, що відбуваються у сфері портретної скульптури, зумовлюють у суспільстві підвищений інтерес до її проблем. Загальновідомо, що сучасній людині важливо бути причетною до тих подій і явищ, які можуть бути втілені в камені та бронзі. Щоби здійснити аналіз сучасних явищ, бути компетентними в питаннях і проблемах, що стосуються культури і мистецтва регіону, необхідні глибоке вивчення і осмислення історичної ретроспективи, тобто тих процесів, які об'єктивно створили сучасну картину розвитку портретної скульптури Львова.

На початку ХХІ ст. у мистецтві української скульптури відбулись якісні зміни, котрі сприяли активізації скульптурної діяльності майстрів різних регіонів України та зародженню нових скульптурних осередків. Серед найбільш впливових чинників цього процесу — регулярні Всеукраїнські триєнале, започатковані 1999 року Національною спілкою художників України. З 2006 р. у практику скульптурного життя активно увійшли грандіозні експозиції скульптурних салонів. Їх ініціативним керівником стала директор Українського дому Н. Заболотна. У березні 2010 р. відбувся четвертий Великий скульптурний салон, який урізноманітнив практику традиційних скульптурних симпозіумів, що виникли в Україні ще в 1986 р. Із самого початку створення і досі, триєнале залишається єдиною заповідною територією професійної творчості в Україні. Саме на цих фахових виставках відбувається серйозний процес творчого пошуку нових пластичних ідей, поглиблене осмислення академічної традиції в умовах постмодерної цивілізації. Спілка художників провела наукову конференцію в межах першої, відзначила преміями двадцять провідних майстрів. Ця статистика дає наочну картину нового розподілу

творчих сил і демонструє зародження нових скульптурних осередків разом із провідними скульптурними колективами Києва і Львова.

У березні 2015 р. у київському «Мистецькому Арсеналі» відбувся Великий Скульптурний Салон — 2015. Це найбільший у країні арт-форум, присвячений мистецтву пластики, який різнобічно відображає процеси, що відбуваються в сучасній українській скульптурі, а також знайомить аудиторію із творами всесвітньо відомих митців, чий імена вже увійшли в історію мистецтва.

2015 року скульптурний арт-форум показав нові твори в індивідуальних презентаціях митців та сучасні експерименти з формою та матеріалом у спеціальних проектах. Захід представив твори понад 70 українських авторів та 200 нових скульптурних робіт. Серед учасників Великого Скульптурного Салону були представники львівської скульптурної школи. Великий Скульптурний Салон організовується в Києві з 2007 року та є провідним форумом, що має значний вплив на розвиток сучасної львівської скульптури зокрема та української скульптури загалом.

В академічній сфері залишається і жанр портрета, але портретні зображення на виставках можна побачити нечасто. Робота з натури, безпосередні враження від життя ніби відсуваються на задній план. Портретні образи сучасників можна перелічити по пальцях.

Про високий гуманізм та глибоке національно-патріотичне спрямування сучасної портретної скульптури Львова свідчить той факт, що у листопаді 2015 року у Львівському палаці мистецтв відкрилася виставка соціально-культурного проекту «Торкаючись, бачу. Великі українці», орієнтована, насамперед, на людей із вадами зору. Експозиція організована таким чином, щоб ознайомитися з нею можна було через тактильні відчуття і аудіоозвучування. Першими відвідувачами — на презентації — стали діти з вадами зору, а вже за декілька днів виставка була відкрита для всіх відвідувачів. Проект руйнує стереотип, ніби візуальне мистецтво доступне тільки тим, хто бачить. Уперше була створена можливість показати незрячим, як виглядали видатні особистості української культури та науки. В експозиції — 12 скульптурних портретів відомих українців різних часів. Тут представлені: бюст А. Шептицького, Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, Г. Сковороди, М. Заньковецької, М. Амосова, В. Івасюка, Г. Гонгадзе та С. Нігояна. Кожен експонат супроводжує табличка з інформацією шрифтом Брайля, а також звукова інформація, начитана Святославом Вакарчуком, Джамалою, Павлом Табаковим та іншими відомими людьми.

Художні процеси, що відбуваються в портретній скульптурі Львова, мають свою історико-культурну динаміку, свій вектор розвитку, як загальні, так і специфічні риси. Основоположним для всіх цих процесів у Західній Україні став факт виник-

нення та подальшого розвитку потужного центру художньої освіти в регіоні — відкриття у Львові мистецького закладу. Офіційне відкриття у Львові 1946 р. вищого художнього навчального закладу було зумовлене гострою потребою України у висококваліфікованих фахівцях декоративно-прикладного і образотворчого мистецтва. Мистецько-педагогічна діяльність кафедри скульптури завжди була пов'язана з місцевими традиціями народної художньої творчості, і водночас тут традиційно продовжували акумулювати досягнення європейської художньої освіти та мистецтва. Протягом останніх десятиріч Львівська національна академія мистецтв суттєво розширила освітні пропозиції, збагатилася новими формами і напрямками підготовки митців, рівень якої відповідає європейським стандартам.

Нині на КМДС плідно працюють її колишні вихованці: народний художник України, почесний академік Національної академії мистецтв професор І. Самотос, народний художник України, професор Я. Скакун, заслужені діячі мистецтв України О. Пилев, І. Микитюк, В. Одрехівський (професори), В. Гоголь (доцент); професор С. Мельничук, доцент В. Гурмак, молоді викладачі, магістри скульптури, аспіранти ЛНАМ. Тут діють творчі майстерні, якими керують відомі в Україні та за її межами митці: І. Самотос, Я. Скакун, В. Одрехівський. Про творчу активність викладачів свідчить той факт, що протягом останніх років видано 30 альбомів і каталогів, які висвітлюють доробок митців. Викладачі й студенти також є постійними учасниками всеукраїнських і міжнародних симпозіумів та пленерів у Польщі, Туреччині й Молдові. 2005 року на базі ЛНАМ і з ініціативи КМДС пройшов Всеукраїнський конкурс скульптури, у якому брали участь студенти НАОМА, ХДАДМ, Закарпатського художнього інституту, Косівського державного інституту прикладного та декоративного мистецтва, Львівського коледжу декоративно-ужиткового мистецтва ім. І. Труша, з якими кафедра підтримує творчі зв'язки.

З 1997–1998 р. кафедра готує спеціалістів за ступеневою системою навчання: бакалавр (1–8 семестри), спеціаліст, магістр (9–11 семестрів). Для кожного ступеня передбачені навчальні програми із профільних дисциплін: «Скульптура», «Композиція», «Робота в матеріалі». Студенти отримують ґрунтовні теоретичні знання і практичні навички, опановуючи специфіку виконання завдань у твердих матеріалах, зокрема гіпсі, камені, дереві, металі. Про високий рівень знань та умінь випускників академії свідчать їхні дипломні роботи, які щороку здобувають схвалення Державної екзаменаційної комісії. Дипломні проекти бакалаврів, спеціалістів і магістрів виконуються на замовлення державних та громадських організацій із подальшим установам робіт безпосередньо на об'єктах. Довголітня практика свідчить, що така організація навчального процесу розвиває самостійне мислення, стимулює

дипломників до пошуків творчих, неординарних рішень. Так, випускники-бакалаври 2010 р. (клас професора І. Самотоса) виконали в гіпсі монументально-декоративні алегоричні композиції для інтер'єру концертної зали факультету мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка. За роки незалежності в дипломне проектування випускників кафедри увійшла сакральна тема (монументальні композиції для фасадів та інтер'єрів новостворених храмів Львова та Львівської області), садово-паркова скульптура на теми слов'янської міфології, монументально-декоративні композиції, що втілюють образи борців за волю України [10].

У творчості І. Самотоса, одного з провідних львівських митців другої половини ХХ — початку ХХІ ст., портрету належить чільне місце. І. Самотос пройшов великий творчий шлях, позначений пошуками засобів образно-змістової і формально-пластичної виразності. Глибока внутрішня вимогливість сформувалась у скульптора вже на початку його творчості [10].

А у 2000-х роках композиційна структура портретів І. Самотоса набуває особливої просторової активності, пластика — експресії. Він створює портрети людей, для яких творчість — це не лише професія, а й спосіб життя. Про них можна сказати: «Я мислю і творю, отже живу». Л. Медвідь, А. Бокотей, І. Вакарчук, Б. Возницький, Скрипаль (портрет батька): глядач стає ніби свідком творчого процесу, який відбувається на його очах. Цього ефекту присутності скульптор досягає включенням у композицію атрибутів творчості митців: в руках Л. Медвідя — пензль і палітра, в А. Бокотея — скловидувна трубка, у Скрипаля — скрипка і смичок, погруддя Б. Возницького вписане в раму, перед І. Вакарчуком — книга. Для того щоби створити образ Митця, І. Самотосу достатньо фрагменту, точно знайденого, пластично обіграного жесту, руху. Простір не лише оточує композицію, а й пронизує, моделює її, стає одним із виражальних елементів композиції [3: 89–91].

Лише детально аналізуючи художні процеси на поч. ХХІ століття в Україні та за її межами, можна пролити світло на характер творчості сучасного львівського скульптора Ярослава Скакуна.

Він прийшов у скульптуру, коли відбувалася глобальна перебудова мистецьких виражально-зображальних систем, викликана потребою в нових засобах, які давали би змогу інтенсивного художнього осмислення внутрішнього світу людини. Особлива увага скульптора зосереджена на портреті, який у системі засобів художнього психологізму часто набуває нових, специфічних рис. У Я. Скакуна переважає історичний тип портрета. Автор відмовляється від надмірної деталізації зображень історичних осіб. Він акцентує увагу на домінуючих, характерних рисах, вирізняючи їх для того, щоб не втратилась портретна індивідуальність героїв [12: 102–103].

Я. Скакун чітко усвідомлював новітні тенденції в українському мистецтві, і саме вони яскраво віддзеркалились у його творчості. Щирість, глибина осягнення дійсності, досконала скульптурна техніка ставлять твори скульптора в один ряд із доробком визнаних світових майстрів ХХ століття. Новаторство Я. Скакуна полягає, передусім, у глибині психологічного дослідження, майстерності відтворення внутрішнього світу героїв, зацікавленості в неординарних характерах, емоціях, настроях. Творчій манері скульптора притаманні ліризм, філософська наповненість творів, ретельне дослідження психологічних нюансів. Аналіз найбільш характерних, на наш погляд, засобів образно-психологічного рішення скульптурних портретів Я. Скакуна відкриває можливість глибокого пізнання творчої індивідуальності скульптора, його стилю, сприяє адекватному розумінню створених ним художніх образів. У дзеркальній залі Львівського національного академічного театру опери та балету імені Соломії Крушельницької встановлено скульптурні портрети видатних українських співаків першої половини ХХ ст.: С. Крушельницької, О. Мишуги, М. Менцинського; видатного українського сценографа другої половини ХХ ст., народного художника України Є. Лисика та диригента Я. Воцака. Академізм, реалістичність, притаманні його творчості, співзвучні з ідеєю галереї пам'яті. Кожний образ, створений скульптором у бронзі, — динамічний, цікавий, вдало відтворює харизму творчої особистості.

Яскравий представник молодшої генерації у сучасній скульптурі Тарас Данилюк навчався у Львівській національній академії мистецтв на відділі монументально-декоративної скульптури в класі професора Д. Кривача. Після завершення навчання отримав звання магістра. З 2004 року працює викладачем на кафедрі монументально-декоративної скульптури Львівської національної академії мистецтв. Т. Данилюк — учасник міжнародних виставок, пленерів, симпозіумів зі станкової та монументальної скульптури. У роботі використовує різноманітні матеріали: камінь, дерево, кераміку, метал. Уміння та навички, отримані під час навчання та творчої праці, передає своїм вихованцям. Крім педагогічної діяльності провадить творчу роботу в галузі монументальної та станкової скульптури. Бере активну участь у всеукраїнських та міжнародних виставках, симпозіумах.

Найкращим творам Т. Данилюка притаманні втілення творчого задуму та художня довершеність. Погруддя академіка Вернадського, виконане у гіпсі, характеризується динамікою вирішення композиції та глибоким психологізмом. У цьому творі художник оперує аскетично строгими прийомами: видовжує пропорції, застосовує чітку прорисовку силуету, геометрично-вертикальні співвідношення. Характерне рішення зачіски та бороди співзвучне з динамікою одягу. Пластика фігури узагальнена, що свідчить про глибину наукових пошуків ученого.

Жіночим портретам Т. Данилюка притаманні ліричні ноти, але це не виключає пошуків індивідуального виразу характеру моделі.

Портрет «Оксанка» (2005, теракота) підкоряє одухотвореністю жіночого образу, а меланхолія та легкий смуток додають йому настроєвої загадковості. «Портрет дружини» випромінює радість, відкритість натури молодій жінці, оптимістичне сприйняття світу.

У портреті під назвою «Спогад» жіночий образ характеризується філософською самозаглибленістю. Напівприкриті очі жінки відмежовують її від реалій, вона ніби поринула у спогади, зосереджуючись на своєму, глибоко особистому. Композиційна будова підсилює елементи драматизму та ностальгії.

Творчий доробок Т. Данилюка є прикладом сучасного бачення образно-виражальних засобів у портретній скульптурі Львова. Скульптор у притаманній йому манері шукає нові варіанти пластично-змістових вирішень, що відповідають задуму твору. Портрети цього митця завжди соціально зорієнтовані, визначені характером моделі і тому завжди психологічно індивідуальні. Скульптурні твори Т. Данилюка мають характерну рису — підпорядковувати собі філософію і мистецтво тільки тоді, коли вони застосовуються як метафора і саме цим підтримують чітку відмінність між матеріальним і нематеріальним простором.

На плідному перетині традицій народного різьблення й естетики модерну сформувалася творчість Миколи Білика. Він щоразу представляє дедалі вишуканіші, майже емблематичні формули своїх композицій «Поцілунок», «Переможець» (триєнале 2008 р.). М. Білик, який живе і працює у Києві, є вихованцем ЛНАМ. Його творчість більш характерна для західноукраїнської різьбярської традиції, хоча сам художник розповідає, що він тільки зараз наближається до Гуцульщини, в якій народився і про яку ще мусить розповісти. Творчість М. Білика може слугувати своєрідним містком для переходу до аналізу поетики західноукраїнської школи, яка має свої риси, зокрема неакадемічну традицію, яка активно черпає із народних джерел правдивої різьбярської практики.

Для кожного майстра існують свої пріоритети. Орест Дзиндра (диптих «Шляхи несподівані», 2006 р.) та Василь Ярич («Метаморфози», 2006 р.; «Зустріч» із серії «Повернення», 2007 р.) звертаються до біблійних істин, намагаючись відобразити їх в експресивній образності з використанням релігійної іконографії. Скульптори різних поколінь варіюють жанр «ню», ґрунтуючись на творчості Архипенка, скульпторів-кубістів і навіть А. Джакометті: Г. Кудлаєнко («Відображення», 2005 р.); О. Капустяк («Танок дівчат», 2007 р.); Г. Старух («Заплутана», 2008 р.); О. Євтушенко («Дефіле», 2007 р.); Я. Мисько («Ти», 2002–2003, триєнале 2005 р.; «Вона», 2007 р.) Поетику західноукраїнської

Рис. 1. Данилюк Т. Спогад. 22×80×42. Шамотна маса. 2008

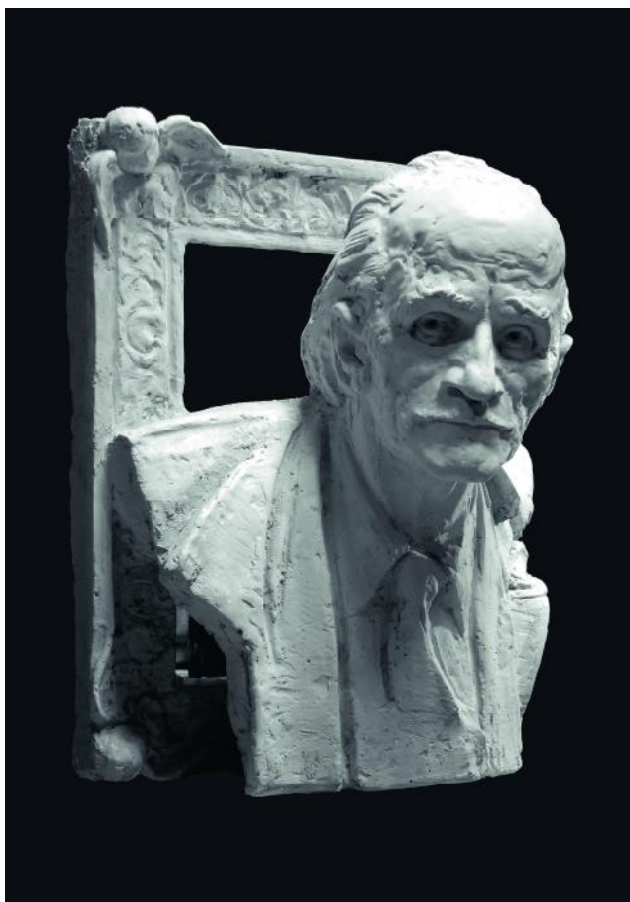

Рис. 2. Самотос І. Портрет Бориса Возницького.
Гіпс тон. 2008

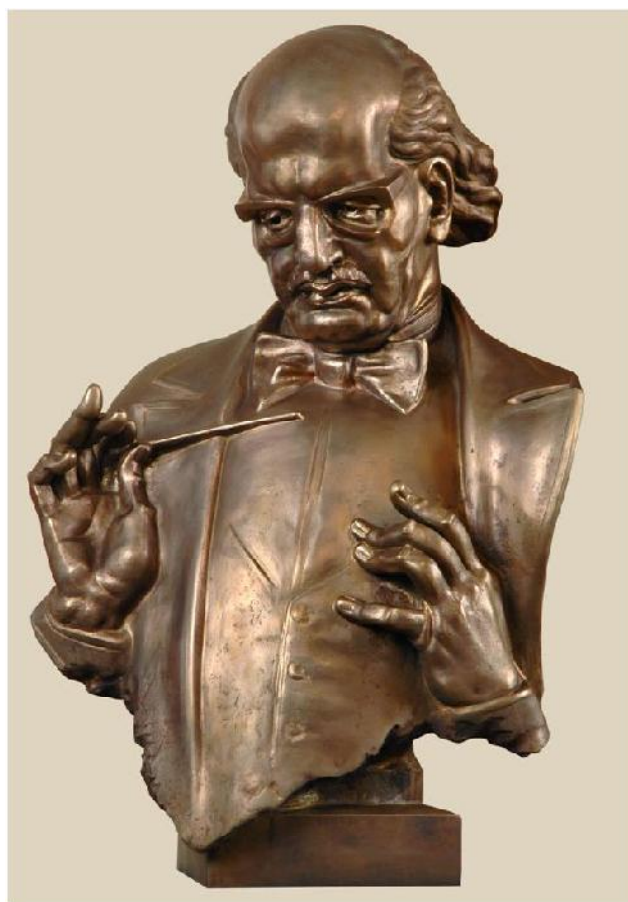

Рис. 3. Скакун Я. Диригент Воццак.
Бронза. 2000

Рис. 4. Самотос І. Портрет Любомира Медведя. Гіпс. 2008

школи розвиває скульптор із Черкас, який отримав освіту у ЛНАМ, І. Фізер. Його приваблюють образи козацької давнини («Чумацький шлях», 2005 р.; «Ранок майбутнього», 2008 р.) Можливо, все те, що в розрізних фрагментах є у творчості майстрів різних регіонів України, набуває суттєвої концентрації в роботах Р. Петрука. Його творчість органічно вписується і в загальносвітовий процес образотворчості, й може розглядатись у порівнянні з Пікассо, Матіссо, Ісамо Ногучі. Це скульптор, котрий художньою мовою виражає багатовимірну складність та сутність сучасного буття [8: 140]. Роман Петрук народився у селі Рудники на Покутті і впродовж усього свого творчого життя несе пам'ять про народні традиції: вертепні, святкові, іграшкові, ремісничі. До цих багатовікових генетичних підвалин свого часу додалася професійна школа ЛДПДМ, яку майбутній скульптор отримав із рук учителів високого рівня професійності — Романа Сельського і Карла Звіринського. Роману судилося вистояти за нелегких обставин і зберегти те, що цілеспрямовано викреслювалося із народної пам'яті. Величезний, неосяжний світ гротескової образності розкриває нині перед нами скульптор. Р. Петрук свідомо обирає для своєї сучасної творчості давню традицію. Він глибоко переконаний, що «саме там і є свобода» і саме традиція зумовлює «відкривати нові глибини». Р. Петрук належить до львівської школи, яка, безумовно, вийшла на провідні позиції в контексті сучасної української скульптури. Її головна мета — це відбиття світосприйняття сучасної

людини з її мріями, фантазіями, ностальгією, уважним ставленням до минулого, з її винахідливістю й оптимізмом.

Висновки. Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що львівська скульптура початку ХХІ століття — це складне художнє явище. За невеликий проміжок часу відбулись якісні докорінні зміни, що сприяли активізації скульптурної діяльності майстрів, що презентують усі покоління митців. Які в даний час активно працюють, беруть участь у виставках різних рівнів — і вітчизняних, і міжнародних. Важливим центром освіти є ЛНАМ, яка сприяє формуванню художника нового типу — національно свідомого, підготовленого до самостійної науково-педагогічної і творчої діяльності. Динаміка життя, зміни, що відбуваються в суспільстві, багатогранність і неоднозначність буття спрямовують скульпторів на постійний пошук яскравої образної мови, виразної художньої форми, яка у постсоцреалістичний період українського мистецтва вже не залежить від ідеологічного диктату.

У портретній скульптурі сучасних львівських художників домінує гендерна теорія, яка стверджує, що сам собою факт відмінностей не так важливий, як важлива їх соціокультурна оцінка та інтерпретація, а також побудова владної системи на основі цих відмінностей.

Домінуючими у творчості львівських скульпторів є теми героїзму, патріотизму, мужності, творчої праці, любові, сім'ї. Часто майстри звертаються до історичного минулого своєї землі. В образно-

структурних рішеннях портретів відчувається вплив попередньої доби, а пластична мова переважно орієнтована на традиційні рішення. Портретна скульптура львівських митців опирається банальності, заангажованості, технократії, протиставляючи цьому природність, чутливість і неспокій. Сучасна практика львівської портретної скульптури свідчить про її високий професіоналізм і активну інтеграцію до європейського художнього процесу.

Перспективи дослідження даної теми ми бачимо у подальшому аналізі сучасної портретної скульптури.

Література:

1. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом / О. Голубець. — Львів, 2001. — 175 с.
2. Голубець О. Сучасна скульптура Львова / О. Голубець. — Львів : БаК, 2015. — 144 с.
3. Гончарук О. Портрет у творчості львівського скульптора Івана Самотоса : образно-пластичні концепції / О. Гончарук // Вісник ХДАДМ. — 2012. — № 7. — С. 89–91.
4. Журмій Н. Миська скульптура як матеріальний вираз суспільної пам'яті / Н. Журмій // Культурна політика у контексті полікультурного світу : матеріали всеукр. наук.-практ. конференції, 29–30 вересня 2011. Ч. 1. — К., 2012. — С. 97–98.
5. Крвавич Д., Черепанова С. Мистецтво скульптури / Д. Крвавич, С. Черепанова // Українське мистецтво. У 3 т. — Львів : Світ, 2005. — Т. 3. С. 184–213.
6. Лупій С. Митець і його час. Скульптор Євген Дзиндра / С. Лупій // Образотворче мистецтво. — 2002. — № 3. — С. 25–26.
7. Нора П. Теперішнє, нація, пам'ять / П. Нора. — К. : Кліо, 2014. — 272 с.
8. Протас М. Стильові стратегії розвитку української скульптури ХХ–ХХІ ст. Модель еволюції / М. Протас ; Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — К. : Українська видавнича спілка, 2009. — 288 с.
9. Протас М. Українська скульптура ХХ століття. Інститут проблем сучасного мистецтва / М. Протас ; Академія мистецтв України. — К. : ТОВПІ «Інтертехнологія», 2006. — 277 с.
10. Самотос І. М. Портрети : Альбом / [Вступне слово Р. Яців]. — Львів, 2008. — 87 с.
11. Турчак Л. Процеси змін в українській скульптурі (сучасний аспект) / Леся Турчак // Художня культура України. Актуальні проблеми : наук. вісник. Вип. 5 / ред. О. Федорук, В. Сидоренко, І. Безгін та ін. ; Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. — К., 2008. — С. 188–196.
12. Ювілей Ярослава Скакуна // Мистецький ужинок. — 2011. — № 2. — С. 102–103.
13. Яців Р. Українське мистецтво ХХ століття : ідеї, явища, персоналії / Р. Яців // Зб. статей / НАН України, Інститут народознавства. — Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — 349 с.

References:

1. Holubets' O. Mizh svobodoyu i totalitaryzmoz. L'viv, 2001, 175 p.
2. Holubets' O. Suchasna kul'ptura L'vova. L'viv : BaK, 2015, 144 p.
3. Honcharuk O. Portret u tvorchosti l'vivs'koho kul'ptora Ivana Samotosa : obrazno-plastychni kontseptsii. Visnyk KhDADM. 2012, Vol. 7, pp. 89–91.
4. Zhurmiy N. Mis'ka kul'ptura yak material'nyy vyraz suspil'noyi pam'yati. Kul'turna polityka u konteksti polikul'turnoho svitu : materialy vseukr. nauk.-prakt. konferentsiyi, 29–30 veresnya 2011. Ch. 1. Kiev, 2012, pp. 97–98.
5. Krvavych D., Cherepanova S. Mystetstvo kul'ptury. Ukrayins'ke mystetstvo. U 3 t. L'viv : Svit, 2005, t. 3, pp. 184–213.
6. Lupiy S. Mytets' i yoho chas. Skul'ptor Yevhen Dzyndra. Obrazotvorche mystetstvo, 2002, Vol. 3, pp. 25–26.
7. Nora P. Teperishnye, natsiya, pam'yat'. Kiev : Klio, 2014, 272 p.
8. Protas M. Styl'ovi stratehiyi rozvytku ukrayins'koyi kul'ptury XX–XXI st. Model' evolyutsiyi. Akademiya mystetstv Ukrayiny, Instytut problem suchasnoho mystetstva. Kiev : Ukrayins'ka vydavnycha spilka, 2009, 288 p.
9. Protas M. Ukrayins'ka kul'ptura XX stolittya. Instytut problem suchasnoho mystetstva. Akademiya mystetstv Ukrayiny. Kiev: TOVPII «Intertekhnolohiya», 2006, 277 p.
10. Samotos I. M. Portrety : Al'bom (Vstupne slovo R. Yatsiv). L'viv, 2008, 87 p.
11. Turchak L. Protsezy zmin v ukrayins'kiy kul'pturi (suchasnyy aspekt). Khudozhnya kul'tura Ukrayiny. Aktual'ni problemy : nauk. visnyk. Vol. 5 (red. O. Fedoruk, V. Sydorenko, I. Bez'hin ta in. ; Instytut problem suchasnoho mystetstva Akademiyi mystetstv Ukrayiny). Kiev, 2008, pp. 188–196.
12. Yuviley Yaroslava Skakuna. Mystets'kyi uzhynek. 2011, Vol. 2, pp. 102–103.
13. Yatsiv R. Ukrayins'ke mystetstvo XX stolittya : ideyi, yavyscha, personaliyi. Zb. Stately. NAN Ukrayiny, Instytut narodoznavstva. L'viv : Instytut narodoznavstva NAN Ukrayiny, 2006. — 349 p.